

DOST-DÜŞMAN AYRIMININ ÖTESİNDE: HANS MORGENTHAU'DA SİYASAL OLANIN ONTOLOJİK VE TRAJİK YAPISI

BEYOND THE FRIEND-ENEMY DISTINCTION: THE ONTOLOGICAL AND TRAGIC STRUCTURE OF THE POLITICAL IN HANS MORGENTHAU

Ali Fuat BİROL

Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü
afuatbirol@nevsehir.edu.tr
ORCID: 0000-0002-0523-4063

ÖZ

ABSTRACT

Geliş Tarihi:

21.06.2025

Kabul Tarihi:

09.09.2025

Yayın Tarihi:

28.09.2025

Anahtar Kelimeler

Uluslararası İlişkiler
Teorileri,
Siyasal Ontoloji,
Hans J. Morgenthau,
Realizm,
Carl Schmitt.

Keywords

International
Relations Theories,
Political Ontology,
Hans J. Morgenthau,
Realism,
Carl Schmitt.

Bu çalışma, uluslararası ilişkiler düşüncesinin önemli figürlerinden Hans J. Morgenthau'nun erken dönem siyasal olana yönelik düşüncelerini ahlak ile kurduğu karmaşık ilişkiye odaklanarak incelemektedir. Morgenthau, siyaseti salt bir güç mücadelesi olarak gören geleneksel realpolitik perspektiften farklı olarak, siyaset ve ahlak arasında ontolojik bir ilişkiyi varsayan bir siyaset düşüncesine sahiptir. Morgenthau, siyasal olanı sabit ya da özsel bir kategori olarak değil, ontolojik olarak belirli bir ilişkiselliği içeren bir "nitelik" olarak görür. Bu yönüyle siyaset, hayatın her alanına nüfuz edebilen bir yoğunluk ilişkisi olarak işleme potansiyeliyle bir sınır mantığını da içermelidir. Yani siyaset, insan doğasının sınırlılıkları ve çelişkileriyle şekillenir; bu da Morgenthau'nun "siyasetin trajedisi" dediği durumu ifade eder. Bu noktayı daha da derinleştirmek için bu çalışmada, Morgenthau'nun düşünceleri Carl Schmitt'in siyasal olanı dost-düşman ayrımı üzerinden tanımlayan yaklaşımıyla ilişkili olarak tartışılacaktır. Bu tartışma, siyaseti çatışma ve mücadele bağlamında bir ontolojiyle ilişkilendiren iki düşünürün hangi noktalarda siyaset ile ahlak (morality) arasındaki ilişkiye farklı yaklaştığını inceleyerek, Morgenthau'nun siyasal olanı nasıl tanımladığı noktasında daha detaylı bir inceleme sağlamış olacaktır.

This study examines the political philosophy of Hans J. Morgenthau, an important figure in international relations thought, with a particular focus on a discussion of the relationship between power and morality. Morgenthau departs from the traditional realpolitik perspective, which sees politics as a mere struggle for power, to a political thought in which politics and morality are inextricably linked. This relationship is intimately bound up with human nature and is deeply related to the conceptualization of the will to power that Morgenthau uses to define the political. In this context, Morgenthau's ideas will be discussed in relation to Carl Schmitt's approach that defines the political in terms of the friend-enemy distinction. This discussion will provide a more detailed examination of how Morgenthau defines the political by examining at which points the two thinkers, who have a similar approach to the relationship between power and politics, approach the relationship between politics and morality differently. In doing so, this study will present a discussion of the relationship between politics and morality in the context of human nature, taking into account recent studies that reconsider Morgenthau's classical realist approaches to power politics, and will help to address the complex relationship between politics and morality in Morgenthau's definition of international politics on a more detailed level.

DOI: <https://doi.org/10.30783/nevsosbilen.1724345>

Atıf/Cite as: Birol, A.F. (2025). Dost-Düşman ayrımının ötesinde: Hans Morgenthau'da siyasal olanın ontolojik ve trajik yapısı. *Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE Dergisi*, 15(3), 1412-1425.

Giriş

Uluslararası ilişkilerde klasik gerçekçiliğin (realizm) kurucu isimlerinden biri olarak kabul edilen Hans J. Morgenthau, uluslararası ilişkilerde hem gücün merkeziliğini hem de ahlakın siyaset ile doğal ilişkisini kabul eden bir bakış açısıyla farklı bir siyasal gerçekçi bağlam sunmaktadır. Siyaseti ahlaktan ayıran ve her ikisini insan varoluşuna ait farklı kategoriler olarak gören bir gerçekçilik anlayışının aksine, Morgenthau'nun siyasal gerçekçiliği, ahlak ile siyaset arasında karmaşık ve bazen de çelişkili bir ilişki öngörmektedir. Literatürde sıklıkla dile getirildiği gibi, Morgenthau'nun uluslararası ilişkiler literatürü için önemli bir yere sahip olan çalışması *Politics Among Nations*'da, uluslararası siyasetin insan doğasında kök salmış olan güç arzusunun ulusal çıkar ile ilişkili olarak incelemiş ve siyaseti bir güç mücadelesi olarak anlamıştır. Fakat bu güç merkezli anlayış, Uluslararası İlişkiler literatüründe Morgenthau için çizilen portreden farklı olarak ahlakın rolünün tamamen reddedildiği bir durumu içermez.

Çıplak güç arayışının siyasi olanının doğasını tam olarak belirlemediğini düşünen Morgenthau açısından siyasal olan aslında, güç arzusu ile güç arzusunun belirlediği davranışın ahlaki kısıtları arasındaki gelgitler ile belirlenir (Cristol, 2009: 240). Morgenthau, siyaseti güç ilişkileri temelinde kavramsallaştırırsa da bunu salt çıplak güç arzusu üzerinden değil, insan doğasında köklü biçimde yer alan güç isteminin yanı sıra, bu istemin sınırları ve sonuçlarıyla yüzleşen trajik bir varoluşun ifadesi olarak görür. Bu nedenle onun siyaset anlayışında ahlak, kaçınılmaz ve kurucu bir boyut taşır.

Bu çalışmada, Morgenthau'nun siyasal olanı ahlakla ilişkili olarak nasıl kavramsallaştırdığı, güç ile ahlak arasındaki gerilimi siyasal ontolojisinin temel bağlamı olarak yerleştirerek, insan doğasına içkin trajik bir bakış açısıyla nasıl yorumladığı ortaya konmaya çalışılacaktır. Bu bağlamda ilk olarak, böyle bir tartışmayı daha derinlemesine açabilmek için, Schmitt'in siyasal olanı nasıl anladığı ve bu anlayışın hangi noktalardan Morgenthau'nun siyasal olanı tanımlama biçiminden ayrıldığı ya da benzeştiği üzerinde durulacaktır. Schmitt'in siyasal olanı nasıl tanımladığıyla karşılaştırmalı bir okumasını yapmak, Morgenthau'nun siyasal olanı Schmitt'ten farklı olarak özel bir kategori olarak değil, ilişkisel ve niteliksel bir boyut olarak ele aldığını anlaşılması konusunda yardımcı olacaktır. İkinci olarak da bu karşılaştırma üzerinden, Morgenthau'nun siyasal olanı ahlaki boyuttan tamamen yalıtılmış ahlak dışı bir alan olarak değil; insan doğasındaki çatışma, sınırlılık ve sorumlulukla iç içe geçmiş, ahlaki sorgulamaya açık bir alan olarak kavradığı tartışılacaktır. Sonuç olarak bu çalışma, Morgenthau'nun gerçekçi perspektifinin yalnızca güç ilişkilerine değil, insanın güç arzusu ile ahlaki sorumluluğu arasındaki uzlaşmaz gerilime dayanan; siyaseti bir trajedi olarak kavrayan bir anlayışı yansıttığını ve siyasal gerçekçiliğin, bu trajedinin farkında olmayı içeren bir bilinç biçimi olarak kurulduğunu göstermeyi hedeflemektedir.

Schmitt ve Morgenthau: Karmaşık Bir İlişki

Klasik gerçekçi geleneğin önemli isimlerinden olan Hans Morgenthau, son dönem Uluslararası İlişkiler (UI) teorisinde merkezi bir figür olarak yeniden ortaya çıkmaya başladığını görmekteyiz. Literatürde uzun zaman güç, çıkar ve devlet yönetiminin ahlaki olmayan mantığı ile meşgul olan arketipik bir realist olarak tasvir edilen Morgenthau¹, son dönemde bu indirgemeci yaklaşımdan daha fazlasını vadeden bir düşünür olarak yeniden değerlendirilmeye başlanmıştır (Murray, 1996; Lebow, 2003; Williams, 2004, 2005; Scheuerman, 2007a, 2007b, 2009; Molloy, 2009; Chou, 2011; Levine, 2013; Paipais, 2014). Bu çalışmalar, Morgenthau'nun uluslararası siyasetin doğasını açıklamak üzere insan doğasına içkin temel hareket ettirici bir özellik olarak formüle ettiği güç arzusunun, ahlak dışı bir eğilim olarak değil, ahlak ile karmaşık bir ilişkiyi içeren varoluşsal çelişkilerle birlikte ele alan bir yeniden okumayı içermektedir. Böyle bir yeniden okuma, Morgenthau'nun güç kavramını salt stratejik ya da araçsal değil, ontolojik ve etik bir mesele olarak ele aldığını göstermektedir. Bu da Morgenthau'nun gücü, insan varoluşunun sınırlılıklarıyla ilişkili olarak anladığını ve siyasetin varoluş koşullarında ahlaki bir çelişkinin olduğunu işaret etmektedir.

Morgenthau'nun siyasal olana yönelik geliştirdiği yaklaşım biçimini, özellikle 20. yüzyıl düşüncesinde siyasal olanın özgüllüğünü en radikal biçimde savunan Carl Schmitt ile eleştirel bir diyaloga yerleştirilerek incelemek, sınırlarını ve vadettiklerini görmek açısından önemlidir. Bu temelde incelemelere uluslararası ilişkiler literatüründe de sıklıkla yer verilmiştir (Söllner, 1987; Pichler, 1998; Brown, 2007; Scheuerman, 2007a, 2007b;

¹ Bu bakış açısının gelişmesinde yapısal gerçekçi okumanın önemli bir yeri vardır. Daha detaylı bir inceleme için bakınız: Behr, 2010: 210-225.

Behr ve Rosch, 2012). Morgenthau ile Schmitt arasındaki ilişki, mevcut literatürde çoğunlukla her iki düşünürün liberalizme yönelttikleri eleştiriler ve siyasal olana dair geliştirdikleri yaklaşımlar arasındaki benzerlikler ve farklılıklar çerçevesinde ele alınsa da Morgenthau'nun siyasal olanın ontolojisine ilişkin düşüncesini merkeze alan bir okuma, hem iki düşünürün ahlaki siyasal ile nasıl ilişkilendirdiklerine dair alternatif bir yorum imkânı sunmakta hem de Morgenthau'nun siyasal realizminin siyaset ile ahlak arasındaki sınırı nasıl kurduğuna dair özgün bir tartışma zemini sağlamaktadır.

Morgenthau ve Schmitt her ne kadar benzer bağlamlarda (siyasal olanın çatışmacı doğası) siyasal olanı tanımlıyor gibi görünseler de aslında siyasal olanın ontolojisine dair farklı yaklaşımlar benimserler. Bu yaklaşım farklılığı, aynı zamanda her iki düşünürün siyaset ile ahlak arasındaki ilişkiye yönelik pozisyonlarını anlamak açısından da değerlidir. Schmitt'in siyasal olana ilişkin düşüncesi, dost–düşman ayrımına dayalı tanımı ve bu ayrımı mümkün kılan egemen karar vurgusu çerçevesinde, siyasal olanı insan yaşamının değişmez ve özsel bir boyutu olarak konumlandırır. Bu yaklaşım siyasal olanın ontolojisi bakımından Morgenthau'nun siyasal olanı bir *nitelik* olarak tanımlaması anlamında farklılıklar içerir. Bu farklılığı daha detaylı ele alabilmek için öncelikle Schmitt'in siyasal olanı hangi kavramsal temeller üzerinden kurduğunu incelemek, iki düşünür arasındaki ayrım çizgilerini görünür kılmak açısından önemlidir.

Schmitt, Weimar anayasasında somutlaşan fakat daha geniş anlamda modern siyasî örgütlenme biçimi olarak modern liberal modelde kendini gösteren, parlamenter devletin zayıflığı olarak düşündüğü şeyin doğasını ve kaynaklarını araştırmıştır (Strong, 1996: ix). Böyle bir araştırmanın başlama noktasını, devlet ile siyasal olanın arasındaki varoluşsal ilişkiye yoğunlaşarak bulur. Modern devletin, içinde yaşadığı dönemde gittikçe önem kazanan bir olgu olarak ortaya çıktığının farkında olan Schmitt, devletin temeline dair radikal bir bakış açısı oluşturmaya çalıştığı açıktır. Schmitt devletin temelini ne olduğuna dair bir açıklama yapabilmek için siyasal olanın ne olduğunun incelenmesi gerektiğini düşünmektedir (Strauss, 1996: 99). Schmitt'e göre böyle bir incelemenin nedeni, siyasal olanın insan varoluşunun bir niteliği olarak bir organizasyon olan devletten önce gelmesidir (Schmitt, 1996: 19).

Devleti, belirli bir topluluğun örgütlenmiş bir biçimi olarak gören Schmitt, diğer örgütlenme ve topluluk biçimlerinden devleti ayıran şeyin siyasal olan ile ilişkisi olduğunu düşünmektedir (Schmitt, 1996: 19-20). Yani devleti mümkün kılan şey, aslında siyasal olan olarak ifade ettiği insani bir ilişki biçiminin varlığıdır. Bu noktadan hareketle, siyasal olanı anlamak için, siyasala özgü kavramların belirlenmesi ve somutlaştırılması gerektiğini düşünen Schmitt, siyasal olanın insan düşüncesinin ve eyleminin diğer alanlarından (örneğin, ahlak, estetik ve ekonomi) farklı ve kendine özgü bazı pratikleri içerdiğini düşünmektedir (Schmitt, 1996: 25-26). Schmitt, bu noktadan hareketle insana ait diğer faaliyet ve eylem alanları incelendiğinde, ahlak alanında nihai ayrımların iyi ve kötü arasında, estetik alanında bu ayrımların güzel ve çirkin arasında, ekonomik alanda ise kârlı ve kârlı olmayan olarak yapıldığını ifade eder (Schmitt, 1996: 26). Siyasal olanı da bu kategoriler gibi, insan yaşamına ait ayrı bir kategori olarak ele almak isteyen Schmitt, siyasala özgü böyle bir ayrımı dost/düşman ikiliğinde görür (Schmitt, 1996: 26). Yani bir meseleyi siyasal kılan unsur, onun özünde yatan mutlak karşıtlık ilişkisi olup, bu karşıtlık da dost ve düşman şeklindeki ayrımın somutlaşır (Strauss, 1996: 103–104).

Schmitt, dost/düşman kategorilerini siyasalın özgüllüğünü belirleyen bir ayrım olarak ortaya koyarken, söz konusu ayrım, siyasal olanı ayrı bir kategori olarak var edebilecek bu nihai anlamları belirleyecek bir kararı da ontolojik olarak içerir. Fakat Schmitt'in düşüncesinde bu karar, bireysel olandan öte kolektif bir kararı ifade eder ve bu iradenin tecessüm edebilmesi, bir liderin ya da egemenin varlığını zorunlu kılar. Tracy B. Strong'un (2012) *Politics Without Vision: Thinking Without a Banister in the Twentieth Century* adlı çalışmasında da vurguladığı gibi, insan düşüncesinin artık aşkın (transcendental) bir temele dayanmadığı bir anda, yani Tanrı'nın, doğanın ya da tarihin artık güvenilir kılavuzlar olmadığı bir noktada, modern insan, bu metafizik dayanaklardan yoksun bir şekilde düşünmek zorunda kaldığı “kriz” hâlinde, Schmitt karar verici bir egemeni siyasal olanın merkezî konumu hâline getirmektedir (218-219).

Schmitt'in egemenlik kavramını ele aldığı temel eseri olan *Political Theology*'de (2005) bu durumun bir sonucu olarak, siyaseti egemenin kararlarının mutlak bir şekilde işleyebileceği bir “teolojik” kaynağa, yani sorgulanamaz bir otoriteye dayandırma yönündeki bir eğilim görülebilir (36). Bu eğilim aslında, Schmitt'in siyasetin meşruiyetini aşkın bir temele bağladığı seküler bir anı işaret eder (2005: 36). Bunun anlamı siyasetin, genel yasadan değil, seküler bir otoriteden ve nihai karardan doğduğudur. Schmitt bunu istisna kavramıyla formüle eder ve siyasal kararın normdan değil, normun askıya alınmasından ortaya çıktığını ortaya koymaya çalışır (Schmitt, 2005: 5).

Bu bağlamda siyaset, Schmittçi anlayışta hukuki ve ahlaki bir zeminde değil, yalnızca egemenlikle ve onun teolojik bir nitelik taşıyan siyasal kararıyla tanımlanır.

Egemen kararı siyasal olanı kuran nihai anlamların belirlenmesi olarak gören Schmitt'e göre, liberal demokrasi, insanı insan yapan karar alma yetisini mekanik ve kişisiz bir prosedürle değiştirerek "siyasetleştirme" (depoliticization) olarak adlandırdığı bir durumun başlamasına neden olur (Strong, 1996: xiv-xvii). Çatışmayı ve düşmanın kim olduğunu karar veren bir siyasal yargıyı dışlamaya çalışan; siyaseti etik, ekonomi veya hukuk gibi başka alanlara indirgeyen liberalizm, kamusal alanın "siyasi" olma özelliğini yitirmesine neden olur ve insan varoluşunun temel bağlamını değiştirmeye çalışan bir gayreti işaret eder. Bu yüzden Schmitt açısından liberalizme karşı geliştirdiği pozisyon, siyaset düşüncesi açısından çok temel ve varoluşsal bir anı işaret eder. Bu noktadan hareketle Strauss, Schmitt'in siyasal düşüncesini, sadece "nesnel" bir kuram olarak görmemiş, modernliğin krizine verilen bir yanıt ve polemik olarak ahlaki kaygılar taşıyan bir mücadelenin ürünü olduğunu düşünmüştür (Strauss, 1996: 99-100)².

Morgenthau'nun siyasal olana yönelik geliştirdiği kavramlaştırmaların Schmitt'in siyasal olana yönelik ortaya koyduğu düşünceler ile belirli ortak noktaları içerdiği açıktır. Morgenthau entelektüel yaşamının erken dönemlerinde siyaseti, Schmitt'in düşüncesine benzer bir şekilde, insan çıkarlarının çatıştığı bir alan olarak görmüştür (Behr ve Rosch, 2012: 18). Morgenthau'nun bu düşüncenin temelinde insan doğasında var olduğu düşünülen güç arzusunun beraberinde getirdiği çatışma vardır ve siyasal özgüllüğünü belirleyen hem Schmitt için hem de Morgenthau için söz konusu çatışmanın doğallığıdır. Bu anlamda hem Schmitt hem de Morgenthau siyasi çatışmayı insan varoluşunun kaçınılmaz ve tanımlayıcı bir özelliği olarak görmüş ve insan doğasının dışsallaştığı bir alan olarak siyasal olanın yerini alabilecek doğal ve rasyonel bir anlaşma alanının olabileceğine yönelik modern arayışı eleştirmiştir (Scheuerman, 2007b: 510). Hem Schmitt hem de Morgenthau, Modern Batı'nın ekonomi ya da bilim gibi çeşitli yollarla siyasi çatışmayı tarafsız bir düzleme taşıma gayretini eleştirir ve bu gayretin aslında siyasi çatışmanın kalıcı doğasını yani insan faktörünü göz ardı ettiği için başarısız olmaya mahkûm olduğunu düşünürler. Kısacası, Morgenthau ve Schmitt açısından "Batı modernliği, siyasal olandan kaçmak veya en azından onu bastırmak için yanlış anlaşılmış bir mücadeleye dayanmıştır" (Scheuerman, 2007b: 511).

Her iki düşünür de liberalizm ve sosyalizm gibi ideolojilerin sunduğu rasyonalist modelleri, siyasi çatışmadan kaçış yolları olarak görülmesini şüpheyle karşılar ve bu modellerin, siyasal olanın temel doğasını yani insanın güç arzusunun ve bunun sonucu oluşan siyasal mücadele ve çatışmayı ele almadığını düşünürler (Scheuerman, 2007b: 511). Bu yüzden de bu ideolojiler siyasal olanın doğasını tam olarak anlamamışlardır ve siyasal olana yönelik saldırıda suç ortağıdırlar (Scheuerman, 2007b: 511). Bu suç ortaklığının merkezinde teknik kapasiteye dayanan bir bilimcilik yatmaktadır. Morgenthau'ya göre, siyasete ekonominin ve bilimin kavranabilecek teknik bir sorun gibi yaklaşılması, insan doğasının ve siyasal çatışmanın temel gerçeklerini göz ardı etmekte ve bunun sonucu olarak da siyasi ve toplumsal sorunları çözmede etkili olamamaktadırlar³. Yani siyaset, teknik bir sorundan öte, insan varoluşuna dair bir bağlam olarak, her iki düşünür açısından da bir arada yaşama ve insan sosyalliğinin en temelinde yer alır.

Kısaca özetlenecek olursa, her iki düşünür de liberal modernite altında siyasal olanın erozyona uğradığını teşhis ederek, prosedürel rasyonalite, teknokrasi ve bilimciliğin siyasal olanın ontolojik bağlamı olarak düşündükleri mutlak karşıtlık ilişkisini, önsel bir uyumluluk ilkesi ile değiştirmeye çalışarak, siyasal olanın işlevsizleştirildiğini ileri sürmektedir. Bu bağlamda, modernliğin siyasal olanı teknik bir meseleye indirgemesi ve Schmitt açısından egemen kararın, Morgenthau açısından ise güç iradesinin yerini hesaplamaya bırakması, onların siyaset düşüncesinde merkezî bir eleştiri konusu hâline gelir. Ancak, bu ortak eleştirel zemine rağmen, Morgenthau ve Schmitt siyasi çatışmanın doğasını ve kaynağını kavramsallaştırma biçimleri bakımından ve daha da önemlisi, siyasi olanı ahlaki yargı ile ilişkilendirme biçimleri arasında derin bir farklılık mevcuttur.

Schmitt için siyasal, dost-düşman ayrımında ortaya çıkan varoluşsal bir karşıtlığın esasen egemenin istisnai durumda verdiği karar ile somutlaşmasıyken; Morgenthau'da siyasal olan, dost ile düşman arasındaki özsel bir

² Strauss'un argümanı, Schmitt'in siyaseti ahlak dışı bir kategori olarak konumlandırma çabasının aslında temelde belirli bir ahlaki pozisyonu içerdiğini göstermesi açısından önemlidir. Bu çalışmada Morgenthau'nun siyasal olanı tanımlarken, Schmitt'in siyasal olanı ahlak dışı bir kategori olarak ele alması ile ilişkili olarak sorunsallaştırmasına değinilecektir. Fakat Schmitt'in bu pozisyonunun da tartışmaya açık olduğu, Strauss'un argümanında görülebilir.

³ Morgenthau bu temelde bir tartışmayı "Scientific Man vs Power Politics" isimli çalışmasında detaylı bir şekilde işlemiştir.

ayrımdan ziyade, insan iradesinin başka iradelerle karşılaştığı bir yoğunluk ilişkisi olarak tezahür eden bir nitelik olarak ortaya çıkar⁴. Siyaset, kimi durumlarda yüksek yoğunlukta tezahür eden bir dışsal bir karşılaşmalar alanı olarak, aynı zamanda insan doğasının içerdiği trajik çatışmaların bir yansıması olarak da ortaya çıkar. Bu bağlamda Morgenthau'nun siyasal ontolojisi, bir yandan insan iradesinin yoğun biçimde dışsallaştığı bir duruma işaret ederken, öte yandan bu dışsallaşmanın önünde duran sınırlılıklar, hayal kırıklıkları ve çatışmalarla biçimlenen varoluşsal bir trajediyi de içerir. Dolayısıyla, Morgenthau'nun siyasal olanı kavrayışı, ahlaki yargılarla daha karmaşık, dolaylı ve dolayısıyla geçirgen bir ilişki kurarken; Schmitt'te siyasal olan, ahlaktan net biçimde ayrılan ve dost-düşman karşıtlığında ifadesini bulan özsel ve dışlayıcı bir ayrım üzerinden tanımlanır.

Morgenthau'nun Düşüncesinde Siyasal Olan

Morgenthau'nun siyasal olanın doğasına ilişkin "Schmittçi" bazı yorumları, erken dönem çalışmalarında görmek mümkündür. Aynı zamanda Morgenthau'nun Schmitt ile olan ilişkisi sadece entelektüel boyutlarda kalmamış, Morgenthau Schmitt ile tanışmış ve günlüklerinden ve makalelerinden anlaşıldığı kadarıyla, Schmitt'in siyasal üzerine fikirlerini daha da geliştirmeyi arzu etmiştir (Pichler, 1998: 192). Bu amaçla Morgenthau, 1929 yılında Berlin'de Schmitt ile bir araya gelmiş; ancak bu görüşme, karşılıklı entelektüel bir tartışma yerine, genç Morgenthau'nun kendi fikirlerini ifade edemediği ve tek taraflı bir konuşmaya dönüştüğü için onun açısından adeta bir hayal kırıklığına, hatta bir felakete dönüşmüştür (Pichler, 1998: 192). Bu görüşmenin bu denli kötü geçmesinin nedeni, Schmitt'in Morgenthau'yu entelektüel bir rakip olarak görüp görmediği ayrı bir tartışma konusu olabilir. Ancak, Morgenthau'nun siyasal anlama biçimi her ne kadar bazı yönleriyle Schmitt'in siyasal anlayışından etkilenmiş olsa da iki düşünür arasında önemli farklılıkların bulunduğu açıktır.

Bu farkın en temel bağlamını Morgenthau'nun siyasal olanı özne pratiği olarak ele alarak, insanın varoluş trajedisini siyasal olana bir sınır olarak ilişkilendirmesidir. Schmitt için 'siyasal olan' dost/düşman ayrımı çerçevesinde yaptığı tanımla ilişki olarak bir siyasal topluluk olabilme problemini işaret ederken, Morgenthau için siyasal olan, sadece egemen karara içkin bir siyasal topluluğun oluşturması durumunu değil; daha antropolojik bir bakış açısıyla, insan doğasının ve onun güç arayışını ve toplumsal ilişkilerdeki çatışma potansiyelini içeren bir insani ilişki biçimi olarak ortaya çıkar. Bu bağlamda Morgenthau'nun erken dönem çalışmalarında Schmitt'e yönelttiği en temel eleştiri, Schmitt'in düşman/dost ayrımının, tarihsel ya da psikolojik bir bağlama sahip olmadığı, daha çok metafizik bir varsayıma dayandığıdır (Morgenthau, 2012: 108).

Schmitt, siyasal olanı ekonomi ve sanat gibi insan varoluşunun diğer etkinliklerinden ayırmak için siyasal olanın özsel bir içeriğini bulmaya ve kendi varoluş koşulları olan ayrı bir kategori olarak ele almaya çalışır. Bu amaçla ortaya koyduğu kavram olan dost/düşman ayrımı, siyasal olanı belirleyen temel kategori olarak ortaya çıkar. Fakat Morgenthau'ya göre, dost/düşman ayrımı aslında siyasal olan için ontolojik bir kategori değildir. Daha doğrusu, Schmitt dost/düşman kavramını siyasal olanın ontolojik özü olarak ele almasına rağmen, Morgenthau'ya göre aslında dost/düşman ayrımında mevcut olan durum, kategorik bir özsellik değil belirli bir ilişkiselliklerdir. Yani Schmitt'in dost/düşman kavramsallaştırması, insan varoluşuna ait ilksel bir durumu işaret etmesine rağmen epistemolojik koşulları gözlerden kaçırır.

Düşman bir bilgi biçimidir ama bu bilgi belirli bir tarihsel bağlama sıkı sıkıya bağlıdır. Daha açık bir ifadeyle, düşman kavramı aslında ontolojik olarak Hobbesçi anlamda kaçınılmaz bir varoluşsal durumu içermesine rağmen, Morgenthau'ya göre bilgi içeren ilişki biçimleri olarak ortaya çıkar. Yani aslında dostluk ve düşmanlık birer bilgi kategorileri olarak, bireylerin veya grupların psikolojik eğilimlerine ve hedeflerine dayalıdır ve siyasal anlamda bir dost siyasal hedeflere yardım eden bir kişiyi, düşman ise bu hedeflere ulaşmayı engelleyen bir kişinin bilgisini içerir (Morgenthau, 2012, 113-114). Fakat bu bilgi tarihsel bir bağlama aittir ve zaten önceden belirlenmiştir. Bu yüzden Morgenthau, Schmitt'in düşmanlık ve dostluk kategorilerini totolojik bir kavramsallaştırma olarak tanımlar (Morgenthau, 2012: 113-114).

Schmitt, dost-düşman ayrımını ahlaki olanı anlamaya yardımcı olacak olan iyi ve kötü kategorileri, estetiksel olanı belirleyen güzel/çirkin kategorileri ve ekonomik olanı ortaya çıkaracak olan verimli/verimsiz gibi kategorilerle aynı mantıksal düzlemde konumlandırmasına rağmen, Morgenthau'ya göre düşman/dost kategorileri, diğer kategoriler gibi soyut bir değer çerçevesi içinde belirlenemez ve nesnel bir ölçüt sunan evrensel geçerliliğe sahip

⁴ Çalışmanın ilerleyen aşamalarında bu nokta açıklanacaktır. Morgenthau bu tartışmayı erken dönem eserlerinden olan ve İngilizceye 2012 yılında çevrilen *The Concept of Politics* isimli çalışmasında yapmaktadır.

değildir (Morgenthau, 2012: 113). Yani, aslında dost/düşman ayrımı tıpkı diğer kategoriler gibi bir değer alanına ait olsa da bu değer nesnel değil; bireylerin veya grupların politik değer alanı içinde öznel olarak belirlenmektedir. Bu yüzden Morgenthau'ya göre, dost ve düşman ayrımı, “temelinde belirli bir psikolojik tutum bulunan bağımsız sosyolojik olgular” oluşturmaktadır (Morgenthau, 2012: 113).

Bu yüzden Morgenthau'ya göre Schmitt'in terminolojisinde düşmanlık, siyasetin tanımı için bir sonuç değil, baştan varsayılmış bir veri olarak totolojik bir döngü oluşturur. Bunun anlamı, Schmitt'in mutlak bir karar olarak gördüğü düşmanı ve dostu belirlemenin belirli bir sosyolojik bağlam içinde geliştiği ve aslında aşkın bir anlam yüklenen egemen kararın tarihsel ve sosyolojik olarak inşa edilmiş bir düşman bilgisinin olumlamasından başka bir şey olmadığını işaret ediyor olmasıdır. Bunun sonucu olarak, Morgenthau'ya göre dost/düşman ayrımı siyasal olanın ontolojik koşullarını belirlemek için yeterli bir bağlam sunmamaktadır.

Bu noktadan hareketle, Morgenthau siyasal olanı bir öz (örneğin dost/düşman) üzerinden değil bir ilişkisellik üzerinden tanımlayarak siyasal yaşamın diğer alanlarında ayırmak isteyecektir. Yani Morgenthau'ya göre, siyasal olanı belirleyen, Schmitt'in özel düşman ve dost kategorileri değil, bu kategorilerin siyasal bir değer olarak taşıdığını düşündüğü, belirli bir siyasal amaca yönelirken ortaya çıkan yoğunluk ilişkisidir. Daha açık bir şekilde Morgenthau'ya göre siyasal olan, belirli nesnelerin ve konuların doğalarında sabit olan bir kategori değil, bağlam ve deneyime dayalı olarak değişen bir yoğunluk ilişkisidir (Morgenthau, 2012: 100-101).

Morgenthau'ya göre, siyasal olanı siyasal olmayandan ayırmak gerekiyorsa, bu anlaşmazlıkların ya da sorunların içerikleri üzerinden yapılamaz. Bunun nedeni, siyasi olan, “bir kere ve herkes için belirlenebilecek sabit bir içeriğe sahip değildir” (Morgenthau, 2012: 100). Yani bir konunun doğası gereği siyasal karaktere sahip olduğu söylenemez çünkü siyasal olan daha ziyade, tıpkı “ısı” gibi “her konuda, değişen derecelerde bulunabilen bir nitelik” (Morgenthau, 2012: 102). Bu bağlamda, siyasal olan özel bir kategori değil, Morgenthau'nun yoğunluk olarak ifade ettiği bir ilişkisellik biçimidir ve nasıl ısının maddeye içkin olduğunu söyleyemeyeceğimiz gibi, siyasalında bazı konulara içkin olduğunu söyleyemeyiz.

Morgenthau'nun bu çıkarımı, Schmitt'in siyasal olanı özel kategoriler etrafında sosyal yaşamın diğer alanlarından ayırmaya çalıştığı yaklaşımından belirli bir farklılığı da beraberinde getirir. Çünkü bu durumda siyasal bu alanların hepsine dahil olabilecek, ısı gibi bir ilişkisellik olarak karşımızda durmaktadır. Yani aslında genç Morgenthau entelektüel hayatının ilk yıllarında Schmitt'in, siyasal olanın özgüllüğü iddiasını farklı bir bağlamda ele alarak -- özel kategoriler (dost/düşman) yerine bir ilişkisellik ile anlamaya çalışarak -- yeniden kurgulamaya çalışmıştır. Başka bir deyişle, Morgenthau, “Schmitt'in insan deneyiminin siyaset, ahlak, ekonomi ve estetik olarak farklı alanlara bölünebileceği yönündeki önerisini onaylamadan siyasetin özgüllüğünü yakalamaya çalışmıştır” (Scheuerman, 2007b: 510). Morgenthau'nun bu gayreti liberalizmin siyaseti bir teknik sorun olarak ele almasına yönelik bir eleştiri iken kısmen de “Schmitt'in iktidar arayışının en aşgari normatif zincirlerle bile sınırlanmayan rahatsız edici bir saf siyaset modeli geliştirdiğine inandığı için yapmıştır” (Scheuerman, 2007b: 510).

Kısacası, Morgenthau siyasetin liberalizm tarafından ortadan kaldırılmaya çalışılmasında bir sorun görmesinin yanında, Nazi faşizminde ve İkinci Dünya Savaşı sonrasında nükleer silahların gölgesinde gelişen gerilimde ortaya çıkan varoluşsal bir krize dönüşen siyasetin saf güç ilişkisine dönüşmesini de aynı şekilde bir sorun olarak görür (Morgenthau, 1961: 231-234; Morgenthau, 1962: 131-132). Buradan hareketle, Morgenthau açısından, siyasal olan, ne çatışmasızlık ve uyum iddiasıyla insan doğasının siyasal potansiyelini dışlayan post-politik bir liberalizm formuna indirgenmeli, ne de siyasal olanı saf güç ilişkilerine indirgeyerek onu tümüyle yutan aşırı-siyasal yönelimlere teslim edilmelidir (Paipais, 2014: 365).

Schmitt, dost/düşman gibi nihai anlamlarla siyasal olanı mutlaklaştırırken, siyasal olanı bir nitelik olarak tanımlayan Morgenthau siyaseti belirli bir sınır mantığıyla içkin olarak düşünmüştür. Bir yoğunlaşma olarak ortaya çıkan siyasal olan, Morgenthau'nun ısı örneğinde ele almaya çalıştığı gibi, sosyal yaşamın her alanına sızma niteliğine sahip olan sınırsız doğası ile hem tehlikelerin hem de olasılıkların kaynağı olarak ortaya çıkabilecektir (Williams, 2004: 645; 2005: 115). Morgenthau bu tehlikenin farkında olan bir sınırlama stratejisini siyasal gerçekliğin temel bağlamı olarak ortaya koymuştur.

Literatürde de Morgenthau'nun sınırlama stratejisi siyasal olan ile ahlak arasındaki bir ilişki biçimi olarak iki şekilde tartışılmıştır. Bunlardan ilki daha kollektif boyutta işleyen güç dengesidir. Michael C. Williams'ın çalışmalarında (2004 ve 2005) ortaya çıkan bu eğilim, güç dengesinin Morgenthau'nun siyasal ile ahlak arasındaki ilişkide oynadığı role odaklanarak, Morgenthau'da mevcut olan sınırlama stratejisini göstermeye çalışır. Bu

bağlamda Morgenthau için güç ve çıkarların bir denge oluşturacağı fikri, sadece uluslararası düzeyde var olan bir durum değildir. Yani güç dengesi sadece farklı çıkar arayışları içinde olan devletler arasında bir denge durumu olarak devletlerarası istikrarın sağlanması potansiyeli olarak değil, siyasal olanın aşırılıklarını frenlemeye yardımcı bir durum olarak, yerel düzeyde de karmaşık ve hayati öneme sahiptir (Williams, 2004, 650). Bu dengeleme, Morgenthau açısından, siyasal olanın iç siyasal mekânda farklı mantıkları ve güç biçimleri içinde işleyen farklı toplumsal alanlara (ekonomik, yasal, ahlaki, estetik) erişimi üzerinde de sınır görevi görür (Williams, 2004, 650) Yani güç dengesi siyasal olana içkin bir durum olarak Morgenthau'nun terminolojisinde merkezî öneme sahiptir.

Literatürde de sıklıkla tartışılan (Murray, 1996; Lang, 2007; Molloy, 2009; Klusmeyer, 2009; Behr ve Rösch, 2013) Morgenthau'da çalışmalarında var olan bir diğer dengeleme mantığı da daha kişisel düzeyde işleyen ve ahlaki bir boyut taşıyan ihtiyatlılık ilkesidir (Morgenthau, 1945, 1961, 1962, 2006). Bu ilke, hem Weberci anlamda bir sorumluluk ahlakıyla (ethics of responsibility) hem de Aristotelesçi anlamda bir ihtiyatlılık erdemine (phronesis/prudence) örtüşmektedir⁵. Bu anlamda Morgenthau'nun “güç dengesi” kavramı sadece stratejik ve ontolojik bir sonuç değil, aynı zamanda normatif bir sınırlama aracı olarak da işlev görür. Bu, çatışmanın getirdiği yıkıcı sonuçları dikkate alan ve denge politikalarını desteklemeyi beraberinde getiren, dış politika aktörlerinde olması gereken ihtiyatlılık ve sorumluluktur. Morgenthau'nun düşüncesinde insanlar sadece çıkarlarını gözetken varlıklar değil, aynı zamanda toplumla ilgili yükümlülüklerinin farkında olan entelektüel, ahlaki ve ruhsal varlıklardır (Lang, 2007: 19). Morgenthau'nun insan doğasına dair bu fikri, devletin uluslararası alanda çıkarlarını takip ettiği anlayışında da temel bir bağlam teşkil edecek, siyasal karar alıcıların kararlarında sorumluluk ve ihtiyatlılık içeren ahlaki bir boyutun varlığını, hatta gerekliliğini vurgulayacaktır (Morgenthau, 2006: 12; Murray, 1996: 100; Lang, 2007: 18). Bu anlamda Morgenthau'da diploması, çıkarlarla etik ilkelerin buluşturulabileceği bir alan olarak ortaya çıkar ve bu alanda Aristocu bir “ihtiyat” erdeminin, çatışan çıkar ve değerlerin dengelenmesi için kritik bir araç olarak ortaya çıktığı görülmektedir (Lang, 2007: 19).

Bu iki sınırlama stratejisi de aslında daha derinlemesine bakıldığında Morgenthau'nun siyasetin trajedisi olarak ifade ettiği, insanın güç ve iktidar arzusu ile bu güç arzusunu gerçekleştirmede onu hem içerden hem de dışardan sınırlayan kısıtların varlığıyla yakından alakalıdır (Morgenthau, 1945; 1962 ve 2006). Siyaset, insanın aktör olarak hem iradesiyle etki etmeye çalıştığı hem de doğasından gelen kısıtların sonucu olarak bunları tam anlamıyla gerçekleştiremediği bir insani çelişkiyi barındırır⁶. Bu çelişki, güç arzusunun ve onun sınırlarını belirleyen bir ontolojik durum olarak siyasal olana içkin olarak var olmaktadır. Bu anlamda trajedi Morgenthau'nun terminolojisinde hem siyasala içkin olan insan varoluşunun gerçekliğini ifade ederken, bir yanda da Morgenthau'nun siyasal gerçekliği siyasal olanın iç çelişkilerini ve trajedisinin bilincinde olmayı içeren bir farkındalık perspektifini içerir. Trajik bilinç olarak ifade edebileceğimiz bu farkındalık durumu, sadece Morgenthau'nun siyasal gerçeklik anlayışının merkezinde yer almakla kalmaz; aynı zamanda onun toplumsal gerçekliği nasıl kavradığını ve siyasal olanın bilgisini nasıl düşündüğünü anlamak açısından da kilit bir rol oynar.

Morgenthau'nun Gerçekçi Epistemolojisi: Trajik Siyasal Bilinç

Morgenthau'ya göre, insanın yaptığı ya da yapmaya niyetlendiği her eylemin aslında kendisine gönderme yapmasından yani yine kendisinden kaynaklanmasından dolayı, bir aktör olarak insan amaçlanan ve tamamlanan tüm eylemlerde özne olarak mevcuttur (Morgenthau, 1962: 163-164). Fakat insanın bütün eylemlerini belirleyen temel koşul olan güce olan arzusu, aslında onun içinde var olduğu hem materyal hem sosyal koşullarıyla çelişmektedir. Çünkü insanlar doğası gereği güç arzusunda olmalarına rağmen, başkalarına (bu başkaları aslında kendisinin dışındaki her şeydir) bağımlı olarak var olur. Morgenthau bunu, “insan köle olarak doğar ama her yerde efendi olmak ister” şeklinde açıklamıştır (Morgenthau, 1962: 145). Bu insanın varoluş çelişkisidir; dünyaya

⁵ Daha detaylı bir tartışma için bakınız: Scheuerman, 2009: 40–69.

⁶ Morgenthau'nun çalışmalarında bu çelişki iki düzeyde ortaya çıkar. İlk olarak, bu çelişki, bu çalışmanın önceki sayfalarında vurgulandığı gibi, siyasetin sınırsız güç potansiyelini ve kötülük kapasitesini sınırlama çabasında görülür. Bu yaklaşım, hem Weberci anlamda bir sorumluluk ahlakı (ethics of responsibility) hem de Aristotelesçi anlamda bir ihtiyatlılık erdemi (phronesis/prudence) ile örtüşür. Bu tarz bir çelişki durumunu Morgenthau'nun *The Evil of Politics and the Ethics of Evil* isimli çalışmasında da detaylı bir şekilde görülebilir. Politik eylemin hedefi başarı yani diğerleri üzerinde güç kullanımı (Morgenthau, 1945:14), etik eylemin hedefi ise başkalarını amaç olarak görmek (Morgenthau, 1945:8) olduğundan, bu ikisi arasında yapısal bir uyumsuzluk vardır. Yani Morgenthau'ya göre siyasetin doğası ile ahlak arsında bir çelişki vardır. Bu çelişkinin yanında bir de insanın varoluşundan gelen çelişkiler vardır. İnsanın kendi arzularını gerçekleştirmeye dönük sınırlı kapasitesi, yani varoluşsal bir trajedi söz konusudur. Çalışmanın ilerleyen kısımlarında bu bağlamda bir tartışma üzerinde durulmuştur.

bağımlı, savunmasız ve sınırlı bir varlıktır ama buna rağmen sürekli kendi sınırlarını aşmak, kontrol etmek, hükmetmek ister.

Günlük kullanımda, trajedi kelimesi yaygın olarak "kötü, korkunç olaylar" anlamında kullanılıyor olmasına rağmen, kötü olarak ifade edilen olayların olmasıyla değil, onların kaçınılmaz olmasıyla ilgilidir (Osborne, 2022: 529). Bu anlamda trajedi, insanın özgür iradesi (Morgenthau'da güç istenci⁷) ile bu iradenin dışsallaştığı dünyada var olan zorunluluklar arasındaki çelişkiyi ifade eder. Bu anlamda trajedi temelde insanın ölümlülüğü ile alakalıdır ve bu ölümlülük hayatın kendisini sınırladığı gibi, insanın iradesini de sınırlar. İnsanın ölümlülüğün getirdiği sınırlılıklar ve arzular arasında hayat çözemeyeceğimiz çelişkilerle doludur (Lebow, 2003: 49). Bu bağlamda Morgenthau'nun siyasal gerçekçiliği, dünyanın trajik gerçekliğinin farkında olmayı ve bu trajedinin getirdiği bir sonuç olarak her türlü siyaset biçimini ideal bir çözüm beklentisiyle görmemiş, çözümsüz trajedilerin yönetimi olarak kavramıştır (Lebow, 2003: 49).

Bu gerilimin doğurduğu bir sonuç olarak, Morgenthau'nun siyasal olana ilişkin gerçekçi yaklaşımı, yalnızca siyaset teorisinde bir metodoloji sorunu olarak, yani siyasal olguları nasıl sınıflandıracağımız veya açıklayacağımızla sınırlı kalmaz, aynı zamanda daha derin bir trajik siyasal bilinç meselesi olarak ortaya çıkar⁸. Bu trajik bilinç, bir gerçekçi farkındalık durumu olarak, siyasetin bir yoğunlaşma alanı olarak sürekli bir değişimi ve gelgitleri içerdiğinin farkında olmayı içerir (Cho, 2011:121-122) Bu bilinç, siyasal hayatın ne liberal bir kavrayışla, tam anlamıyla insanların iradelerini uyumlaştıracak rasyonel düzenlemelerle kontrol altına alınabileceği, ne de Schmittçi anlamda özcü kategorilerle nihai olarak tanımlanabileceği inancından beslenir. Siyasal olan, belirli bir ontolojik özden türeyen sabit bir kategori değil, değişken tarihsel koşullarda farklı yoğunluklarda ortaya çıkan, insan eylemlerinin dramatik sonuçlarının kristalleştiği bir ilişkisel alandır.

Bu farkındalık, Morgenthau'nun epistemolojik varsayımı ile derinden ilişkilidir. Bu ilişkinin daha iyi kavranabilmesi için, Morgenthau'nun siyasal gerçeklik anlayışının bilgi kuramsal temelleri üzerinde durmak yerinde olacaktır. Morgenthau'nun epistemolojik bağlamı ampirizm ile rasyonalizm arasında bir orta yol olarak ortaya çıkar (Behr ve Rösch, 2012: 36). Morgenthau'nun gerçekçi (realist) epistemolojinde, zihinden bağımsız siyasal gerçekliklerin varlığını kabul ederken, bu gerçekliklerin anlamlı hâle gelmesinde zihnin kritik bir rol oynadığını belirtir. Bu yaklaşım, Morgenthau açısından, gerçekliği mutlak bir şekilde zihinden ayırmaya çalışan ampirik model ile dış gerçekliği sadece zihnin bir çıkarımı olarak zihne bağlamaya çalışan rasyonalizm (akılcılık) arasında kurulmaya çalışılan bir baği işaret eder (Behr ve Rösch, 2012: 36).

Behr ve Rösch (2012), Morgenthau'nun gerçekçiliği, çoğu yorumcunun varsaydığı gibi uluslararası siyasetin ontolojisine dair bir yaklaşım olarak kurgulamadığını, bunun yerine, Morgenthau gerçekçiliği, bir epistemolojik tutum olarak ortaya koyduğunu iddia etmektedir (Behr ve Rösch, 2012: 36). Yani, Morgenthau açısından devletler "doğal olarak çıkar peşinde olması" nesnel bir gerçeklik tasviri olarak değil, yani zaman ve mekânı aşan bir uluslararası ilişkilerin doğasını tanımlayan bir ontoloji olarak değil, daha çok epistemolojik bir tutum olarak karşımıza çıkmaktadır. Çünkü bu ifadede geçen çıkar ve bu çıkarların gerçekleşmesi için ortaya konan güç politikaları bir ontolojik bağlamı değil bir epistemolojik ilişkiselliği içerir.

Bu nokta daha da detaylandırılırsa, Hans Morgenthau'nun *Politics Among Nations*'de Uluslararası İlişkiler'i tanımlamak için ortaya koyduğu formülasyon olan devletlerin güç arayışında/mücadelesi olmaları (struggle for power) (2006: 31) aslında uluslararası olanın evrensel ve doğal bir bağlamını değil daha çok tarihsel koşullarla sıkı sıkıya bağlı olan bir bilginin sonucudur. Bu formülasyonun temelinde yer alan "güç" kavramı da genellikle realist (yapısal) gelenekte evrensel ve ontolojik sabit gibi anlaşılmasına rağmen, Behr ve Rösch'a göre, Morgenthau açısından ontolojik bir sabit olarak değil, epistemolojik bir işlev olarak ortaya çıkmaktadır (Behr ve Rösch 2012, 36). Morgenthau'nun rasyonalizm ve ampirizm arasında bir orta yol arayışının bir sonucu olarak, anlam ne insan zihnine içkin ne de insan zihninden mutlak bir şekilde ayrı bir durum olarak ortaya çıkmaz. Bu

⁷ Morgenthau'nun güç kavramını siyasal olanın doğasına yerleştirirken Nietzsche'nin belirleyici etkisi dikkat çekicidir. Ulrik Petersen *Breathing Nietzsche's air: New reflections on Morgenthau's concepts of power and human nature* isimli çalışmasında bu ilişkiyi detaylı bir şekilde inceler.

⁸Mark Cho (2011), *Morgenthau, the Tragic: On Tragedy and the Transition from Scientific Man to Politics Among Nations* isimli eserinde, Morgenthau'nun iki önemli eseri olan *Scientific Man vs. Power Politics* ile *Politics Among Nations* arasında görünürde bir teorik kopukluk varmış gibi görünmesine rağmen, aslında her iki çalışmanın da belirli bir trajedik bilinci taşıdığının altını çiziyor. Cho'nun da altını güçlü bir şekilde çizdiği gibi, Morgenthau'ya göre siyaset, insan doğasının çözülemez çelişkileriyle biçimlenen, aklın ve ahlakın sınırlarında yürütülen bir faaliyet. Bu faaliyet insan varoluşunun trajedisinin farkında olmayı içermelidir.

yaklaşımının bir sonucu olarak, güç bir anlam ilişkisi olarak, belli bir tarihsel ve toplumsal bağlamda anlam kazanan bir kavramdır ve güç, insan zihni ve toplumsal ilişkiler tarafından belirli zaman ve mekânlarda farklı şekillerde anlamlandırılabilir.

Behr ve Röscher'in ele aldığı bağlamdan ilerlenirse, anlam Morgenthau'ya göre ne zihne mutlak anlamda içkindir ne de insan zihninden mutlak anlamda ayrıdır. Bu insanı ve iradesini temel alan bir ontolojiyi içerir. Siyaset de bu iradenin en güçlü bir şekilde var olduğu bir alan olarak önemlidir. Fakat burada dikkatlerden kaçmaması gereken nokta, insan iradesinin dışsallaştığı bu siyasal alanın sürekli kesintiler ve sınırlamalar içeren trajik doğasıdır. Bu yüzden siyaset, farklı iradelerin yoğunlaştığı bir ilişkisellik alanı olarak, hiçbir zaman tam anlamıyla düzenlenemez ve mutlak bir çözüm ihtimaliyle ontolojik olarak tanımlanamaz.

Kısacası Morgenthau'nun terminoloji açısından trajedi iki bağlamda işler. İlk olarak siyasal olan bir yoğunlaşma alanı olarak, siyasal aktörler arasında ilişkiye içkin bir trajediyi içerir. Yani trajedi siyasal olana içkin bir nitelik olarak sürekli kırılmaları ve değişimleri içerir. Bu anlamda siyaset bir yoğunlaşma alanı olarak mutlak anlamda kazançların ya da kayıpların alanı değildir. Bu yüzden Morgenthau siyaseti, her zaman eksik bilgiyle ve risk altında karar vermeyi gerektiren trajik bir alan olarak görür. Siyaset, insan doğasının sınırları, arzuları, korkuları ve çatışmaları içinde, kaçınılmaz şekilde gerilimli ve kırılgan bir alandır⁹. Bu anlamda siyaset, farklı iradelerin bir araya gelerek çatıştığı, bazı zamanlarda dengeye gelerek birlikte hareket ettiği mutlak kategoriler ve anlamlarla ile tanımlanamayacak, bir başarı arayışı kadar, kayıplarla yaşama, karmaşa içinde yön bulmaya ve ahlaki belirsizlikler içinde sorumluluk almaya dair bir trajediyi taşır.

Morgenthau'nun düşüncesinde trajedinin ikinci bağlamı ise, Morgenthau'nun siyasal gerçekçiliğinin bir farkındalık bilinci olarak bir epistemolojik yaklaşım içermesidir. Bu bağlamda siyasal gerçekçilik, siyasal olana içkin olan söz konusu trajedinin farkında olmayı içeren bir farkındalık bilincinin edinilmesi sağlayan bir siyaset bilimidir. Trajik bilinç, insan aklının sınırlı olduğunun ve dünyadaki karmaşayı tam anlamıyla kavrayamayacağının kabulüdür. Morgenthau, siyasal olana yaklaşırken, mutlak ve evrensel bilgi beklentisinden ya da mükemmel düzen arzusundan vazgeçer. Dolayısıyla, Morgenthau'nun epistemolojik orta yol, sadece metodolojik bir tutum değil; aynı zamanda, siyasal yaşamın temel trajedisini (eksik bilgiyle karar vermek zorunda olmak, öngörilemeyen sonuçlarla yüzleşmek) bilgi düzeyinde de tanıyan bir bilinç biçimidir¹⁰.

Sonuç olarak, Morgenthau'nun siyasal alanı anlama biçimi, içerdiği ontolojik ve epistemolojik trajedik bağlam ile, Schmitt'in ötsel kategorilerinden farklı olan, ahlak ile karmaşık bir ilişkiyi içeren bir yaklaşımı yansıtır. Bu anlamda siyaset öznenin dışsallaşma alanı olarak, mutlak ve nihai kategoriler ve anlamlarla belirlenemez. Bu, siyaseti mutlak kategoriler ile değil bir yoğunlaşma ilişkisi olarak ele almayı, ama bu yoğunluğun zorunlu sınırlarının da var olduğunu gören bir bilinci içerir. Bu anlamda siyaset başkalarının iradeleriyle bulunduğu bir alan olarak doğal olarak belirli sınırları içerir. İnsan iradesinin gerçekleşmesini ister ama bu başka iradelerin varlığıyla sınırlıdır. Aynı zamanda siyasetin sınırlılıkları ve taşıdığı hayal kırıklarının farkında olmayı gerektiren bir bilinci bilgi olarak gerektirir. Morgenthau'nun siyasal gerçekçiliğinde yapmaya çalıştığı budur.

Sonuç

Morgenthau'nun gerçekçi epistemolojisi, uluslararası siyasetin karmaşıklığını ve çok boyutluluğunu kavrayabilmek için kapsamlı bir teorik bir yaklaşım sunmasının yanında, salt güç odaklı gerçekçi yaklaşımlardan ayrılarak, güç ve ahlak arasındaki karmaşık ve bazen çelişkili bir ilişkiye odaklanır. Morgenthau'ya göre uluslararası siyaset bir güç mücadelesidir ama bu güç mücadelesi ne ahlaki olmayan bir durum ne de ahlaktan ayrı insan yaşamına ait ötsel bir kategori olarak değerlendirilebilir.

Bu bağlamı daha detaylı ele almak için bu çalışmada, Hans Morgenthau'nun siyasal olana yönelik geliştirdiği yaklaşım biçimi, Schmitt'in siyasal bir ötsel kategori olarak ele alan yaklaşımıyla karşılıklı olarak ele alınarak,

⁹ Morgenthau özellikle *Scientific Man vs. Power Politics* isimli çalışmasında bilim insanının trajedisini ifade ettiği, insan anlayışı ile dünyanın muameleleri arasındaki bir gerilimin var olduğunu iddia eder. Yani her cevap yeni bir soruya, her zafer yeni bir hayal kırıklığına gebe. Bu bakımdan trajedi, insan aklının dünyayı tam anlamıyla kavrama ve kontrol etme iddiasının sınırlarını açığa çıkarır. Bu aynı zamanda siyasetin doğal sınırları olarak da ortaya çıkar. Yani varoluş, içerisinde çelişkileri de içeren bir trajedir.

¹⁰ Cho'nun (2011) da makalesinde belirttiği gibi, bu trajik bilinç biçiminin *Politics Among Nations*'da içselleştirdiğini söyleyebiliriz; zira Morgenthau burada, insan doğasının değiştirilmez çelişkilerini ve siyasetin bu çelişkilerle başa çıkma faaliyeti olarak görmekte ve geliştirdiği realizmini trajedinin ontolojik sınırlarını kabul eden bir düşünce tarzı olarak temellendirmiştir.

Morgenthau'nun siyasal gerçekçiliğinin Schmitt'in özcü ve kararcı modelinden farklılaştığı temel noktalar incelenmiştir. Morgenthau'ya göre siyasal olan, sabit bir düşmanın kararını içeren bir ontolojik durumun özsel ilişkisi olarak değil; tarihsel olarak ortaya çıkan ve insanlar ile devletler arasındaki güç ilişkilerinin belirli bir yoğunluk kazandığı, trajedinin bu anlara içkin olduğu bir niteliktir. Bu bağlamda Morgenthau'nun siyasal olanı ele alışında trajedi önemli bir yere sahiptir.

Bu çalışmada Morgenthau'nun siyasal gerçekçiliği, trajediyle iki düzlemde ilişkili olarak incelenmiştir: ontolojik bir sınır ve epistemolojik bir bilinç olarak. İlk olarak, trajedi, siyasal olanın doğasına içkin bir sınır durumu olarak belirir; çünkü insan her ne kadar dünyaya müdahale etme kapasitesi ve iradesi taşısa da bu irade arzular aracılığıyla dışsallaştığında hem toplumsal yapılar hem de başkalarının arzularıyla sınırlanır. Bu anlamda siyaset, özgüllüğünü Schmittçi anlamda nihai ve mutlak kararlar ya da kategorilerden değil, bir nitelik olarak olaylara yönelen ilişkisellikten alır, ama insanın ölümlülüğü, bilgisinin sınırlılığı ve başkalarına olan bağımlılığı gibi ontolojik sınırların içerdiği bir alan olarak ortaya çıkar. İkinci olarak ise trajedi, epistemolojik bir bağlam taşır ve siyasal olana yönelik oluşturacak bilginin trajik boyunu içerir. Bu anlamda Morgenthau'nun klasik gerçekçiliği, siyasal alanın bu trajik doğasının farkında olmayı gerektiren bir 'trajik bilinç'e dayanır. Bu bilinç, siyasetçiden ya da siyaset üzerine yönelen düşünceden insanın sınırlılığını, eylemin beklenmedik sonuçlarını ve sınırlarını ve en önemlisi siyasal olanın mutlak kategoriler üzerinden ele almayan bir farkındalığı içerir. Bu bağlamda Morgenthau, siyasal olanı güç arayışı temelinde tanımlar ancak bu arayışı ihtiyat ve farkındalıkla sınırlı bir çerçevede ele alır. Böylece siyasetin bilgisi, Morgenthau'nun düşüncesinde uluslararası ilişkilerin sabit ontolojik temellerini keşfetmeyi değil, tarihsel bağlamların değişkenliğine duyarlı bir epistemolojik tutumu işaret eder.

Sonuç olarak, siyaset bir dışsallaşma alanı olarak Schmittçi anlamda düşman ve dost gibi mutlak kategorilerle tanımlanamaz ve bu kategorilere indirgenemez; çünkü siyasal olan, farklı iradelerin karşılaştığı, çatıştığı ve sınırlandığı bir alan olarak trajediyi yapısal biçimde içinde barındırır. Bu durum, siyasetin Schmittçi anlamda nihai ve mutlak bir karar ya da öz anlam etrafında özgülleşemeyeceğini gösterir. Aksine, siyaset, insanın ölümlülüğü, bilgisinin sınırlılığı ve başkalarına olan bağımlılığı gibi doğal sınırların şekillendirdiği bir alan olarak, trajik bir bağlamı işaret eder. Siyasetin bilgisi de bu trajedinin farkında olan bir bilinci içermelidir. Morgenthau'nun siyasal gerçekçiliğinde var olan böyle bir tutumdur.

Çıkar Çatışması Beyanı

Yazar, bu makalenin araştırma, yazarlık ve/veya yayın süreci ile ilgili herhangi bir potansiyel çıkar çatışması olmadığını beyan eder.

Mali Destek

Yazar bu makalenin araştırılması, yazılması ve/veya yayınlanması için herhangi bir mali destek almamıştır.

Yayın Etiği Beyanı

Çalışmada etik dışı bir husus bulunmadığını, araştırma ve yayın etiğine özenle uyulduğunu beyan ederiz.

Yazar Katkı Oranı

Çalışma, yazar tarafından yürütülmüş ve raporlanmıştır.

Etik Kurul İzni

“” adlı çalışma kapsamında herhangi bir anket, mülakat, odak grup çalışması, gözlem, deney, ya da başka görüşme teknikleri kullanarak katılımcılardan veri toplamadığımı, insan ve hayvanlar üzerinde deney, vb. yapmadığımı, kişisel verilerin korunması kanununu ihlal etmediğimi; bu çalışmanın etik kurul izni gerektirmeyen çalışmalardan olduğunu sorumlu yazar olarak beyan ederim.

Kaynakça

- Behr, H. (2010). *A history of international political theory: ontologies of the international*. Palgrave Macmillan
- Behr H. & Rösch, F. (2012). Introduction. H. Behr & F. Rösch (Ed.), *Hans Morgenthau: The Concept of the Political* içinde (ss. 2-79). Palgrave Macmillan.
- Behr, H & Rösch F. (2013). The ethics of anti-hubris in the political philosophy of international relations: Hans J. Morgenthau. J. Troy (Ed.), *Religion and the Realist Tradition: From Political Theology to International Relations Theory and Back* içinde (ss. 111–128). Routledge.
- Brown C. (2007). 'The twilight of international morality'? Hans j. Morgenthau and Carl Schmitt on the end of jus publicum europaeum. M. C. Williams (Ed.), *Realism Reconsidered* içinde (ss. 42-61). Oxford University Press.
- Chou, M. (2011). Morgenthau, the tragic: On tragedy and the transition from Scientific Man to Politics Among Nations. *Telos*, 157, 109–128. <https://doi.org/10.3817/1211157109>
- Cristol, J. (2009). Morgenthau vs. Morgenthau? 'the six principles of political realism' in context. *American Foreign Policy Interests*, 31 (4), 237-244. <https://doi.org/10.1080/10803920903136247>
- Klusmeyer, D. (2009). Beyond tragedy: Hannah Arendt and Hans Morgenthau on responsibility, evil and political ethics. *International Studies Review* 11 (2), 332–351. <https://doi.org/10.1111/j.1468-2486.2009.00851.x>
- Levine, D. J. (2013). Why Hans Morgenthau was not a critical theorist (and why contemporary ir realists should care). *International Relations*, 27(1), 95-118. <https://doi.org/10.1177/0047117812460878>
- Lang, A. F. (2007). Morgenthau, agency, and Aristotle. M. C. Williams (Ed.), *Realism reconsidered: The legacy of Hans Morgenthau in international relations* içinde, (ss.18-41). Oxford University Press.
- Lebow, N. (2003). *The tragic vision of politics*. Cambridge University Press.
- Molloy, S. (2009). Aristotle, Epicurus, Morgenthau and the political ethics of the lesser evil. *Journal of International Political Theory*. 5(1), 94-112. <https://doi.org/10.3366/E1755088209000342>
- Morgenthau, H. J. (1945). The Evil of Politics and the Ethics of Evil. *Ethics*, 56(1), 1–18. <http://www.jstor.org/stable/2988705>
- Morgenthau, H. J. (1961). Death in the nuclear age. *Commentary*, 32(3), 231–234.
- Morgenthau, H. J. (1962). *Scientific man vs power politics*. The University of Chicago Press.
- Morgenthau, H. J. (2006). *Politics among nations: the struggle for power and peace*. McGraw Hill.
- Morgenthau, H.J. (2012). *The concept of the political*. H. Behr ve F. Rösch (Ed.). Palgrave Macmillan.
- Murray, A. J. H. (1996). The moral politics of Hans Morgenthau. *The Review of Politics*, 58(1), 81–108. <https://doi.org/10.1017/S0034670500051676>
- Osborne, T. (2022). Tragedy, modernity and political life. *Society*, 59(5), 529–536. <https://doi.org/10.1007/s12115-021-00644-1>
- Paipais, V. (2014). Between politics and the political: Reading Hans J. Morgenthau's double critique of depoliticisation. *Millennium*, 42(2), 354–375. <https://doi.org/10.1177/0305829813515040>
- Pichler, H. (1998). The godfathers of "truth": Max Weber and Carl Schmitt in Morgenthau's theory of power politics. *Review of International Studies*, 24(2), 185–200. <https://doi.org/10.1017/S0260210598001855>
- Petersen, U. (1999). Breathing Nietzsche's air: New reflections on Morgenthau's concepts of power and human nature. *Alternatives*, 24(1), 83–118. <https://www.jstor.org/stable/40644933>
- Scheuerman, W. E. (2007a). Carl Schmitt and Hans Morgenthau: Realism and beyond. M. C. Williams (Ed.), *Realism reconsidered* içinde, (ss. 62-92). Oxford University Press.
- Scheuerman, W. E. (2007b). Was Morgenthau a realist? revisiting scientific man vs. power politics *Constellations*, 14(4), 506–530. <https://doi.org/10.1111/j.1467-8675.2007.00464.x>
- Scheuerman, W. E. (2009). *Hans Morgenthau: Realism and beyond*. Polity Press.
- Schmitt, C. (1996). *The concept of the political* (G. Schwab, Çev.). University of Chicago Press.

- Schmitt, C. (2005). *Political theology: Four chapters on the concept of sovereignty* (G. Schwab, Çev.). University of Chicago Press.
- Söllner, A. (1987). German conservatism in America: Morgenthau's political realism. *Telos*, 72, 161–172.
<https://doi.org/10.3817/0687072161>
- Strauss, L. (1996). Notes on Carl Schmitt. C. Schmitt, *The concept of the political* içinde (ss. xx–xx). University of Chicago Press.
- Strong, T. B. (1996). Dimensions of the new debate around Carl Schmitt. C. Schmitt, *The concept of the political* içinde (ss. ix–xxxi). University of Chicago Press.
- Strong, T. B. (2012). *Politics without vision: Thinking without a banister in the twentieth century*. University of Chicago Press.
- Williams, M.C. (2004). Why ideas matter in international relations: Hans Morgenthau, classical realism, and the moral construction of power politics. *International Organization*, 58(4), 633–665.
<https://doi.org/10.1017/S0020818304040202>
- Williams, M. C. (2005). *The realist tradition and the limits of international relations*. Cambridge University Press.

EXTENDED SUMMARY

Hans J. Morgenthau, considered one of the founding figures of classical realism in international relations, offers a different political realist context in international relations, one that acknowledges both the centrality of power and the natural relationship between morality and politics. In contradistinction to a realism that separates politics from morality in an absolute and essential manner, perceiving both as discrete categories of human existence, Morgenthau's political realism conceptualises a complex and occasionally contradictory relationship between morality and politics. As it is often stated in the literature, Morgenthau's *Politics Among Nations*, which has an important place in the international relations literature, analysed the desire for power, which is rooted in the human nature of international politics, in relation to national interest and understood politics as a power struggle. However, this power-centred understanding, unlike the portrait drawn for Morgenthau in the international relations literature, does not involve a situation in which Morgenthau completely rejects the role of morality.

In order to address this context in more detail, this study analyses Hans Morgenthau's approach to the political in relation to Schmitt's approach that treats the political as an essential category. Furthermore, it examines the main points where Morgenthau's political realism differs from Schmitt's essentialist model. For Morgenthau, the political is not the fundamental relation of an ontological situation involving the decision of a fixed enemy, but a quality that emerges historically, where power relations between people and states gain a certain intensity and tragedy is inherent in these moments. In this particular context, Morgenthau's approach to politics is characterised by a significant emphasis on the role of tragedy.

Morgenthau's political realism is related to tragedy in two ways. First of all, politics, as a relation of intensity, creates an unlimited context that can influence different forms of relations of life and within these relations; but tragedy, as an experience that makes visible the limitations of human action and existence, becomes both the expression and the stage of this limitation. In other words, in Morgenthau's thought, tragedy is inherent to the political as a form of limitation. As an ontological context, the human will exists, but the desires that the will externalises are both related to a certain sociality and limited by the desires of others. This is because man exists with limits: he is mortal, his knowledge is limited, he is dependent on nature and others. Politics, as a field where human desire (for power, order, justice, peace) is externalised, does not produce final and complete categories and decisions. This shows a tragic limitation inherent in the nature of the political.

Secondly, Morgenthau's classical realism is based on a tragic consciousness, which involves an awareness of the tragic nature of the political. As a consequence of this tragic consciousness, a good politician or scholar must take into account human limitations, the unexpected consequences of action and the tragic possibility. In this sense, Morgenthau's political realism recognises the pursuit of power as an ontological context of the political, but it emerges as a state or awareness that involves caution rather than a politics of power that treats this pursuit of power as an absolute category. In this sense, knowledge for Morgenthau is not an ontological problem - such as defining the ontological conditions of international relations - but an epistemological context that is aware that the historical context is changing.

As a result of this point of view, Morgenthau sees a problem in the attempt to abolish politics by liberalism, as well as a problem in the transformation of politics into pure power relations, which turned into an existential crisis that emerged in Nazi fascism and the tension that developed in the shadow of nuclear weapons after the Second World War (Morgenthau, 1961, 231-234; Morgenthau 1962, 131-132). Thus, for Morgenthau, the political should neither be reduced to a form of post-political liberalism that excludes the political potential of human nature by claiming non-conflict and harmony, nor should it be surrendered to extreme-political orientations that swallow it whole by reducing it to pure power relations (Paipais, 2014, 365). More precisely, Morgenthau's position on the political criticises liberal rationalism, which tends to reduce politics to a technical problem that can be solved by rational methods, as well as the reduction of politics to absolute Schmittian categories that can threaten all different areas of human common life. In this framework, politics, as a quality inherent to human existence, both bears certain limits and should be handled as a scientific discipline with an understanding that is aware of these limits.

In conclusion, Morgenthau's way of understanding the political, with its ontological and epistemological tragic context, reflects an approach that differs from Schmitt's essential categories and involves a complex relationship with morality. In this sense, politics, as the field of externalisation of the subject, cannot be determined by

absolute and final categories and meanings. This involves a consciousness that considers politics as a relation of intensification rather than absolute categories, but also recognises that this intensification has necessary limits. In this sense, politics, as a field where the wills of others meet, naturally contains certain limits. Human beings want their will to be realised, but this is limited by the existence of other wills. At the same time, it requires a consciousness as knowledge that requires being aware of the limitations and frustrations of politics. This is what Morgenthau tries to do in his political realism.